

Alain Claude Sulzer

KAKSOISELÄMÄÄ

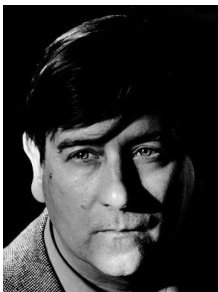

Suomentanut
Olli Sarrivaara

LURRA Editions

LURRA EDITIONS KIRJASTO

KAKSOISELÄMÄÄ

Alain Claude Sulzer (s. 1953) on Baselissa, Berliinissä ja Elsassissa työskentelevä sveitsiläinen kirjailija. Hänen teoksiaan on julkaistu useilla kielillä. LURRA Editions:n kautta on aiemmin ilmestynyt seuraavat teokset: *Väärään aikaan* (*Zur falschen Zeit*, 2010, suomentanut Raija Nylander, 2012), kuvaus pienessä yhteisössä elävän yksilön ahdistavasta elämästä toisen maailmansodan jälkeisessä Sveitsissä, jossa homoseksuaalisuus oli rikos vuoteen 1942 saakka; *Irti liitoksistaan* (*Aus den Fugen*, 2012, suomentanut Helen Moster, 2014), kuvaus tilanteesta, jossa ihminen tekee täydellisen irtioton elämästään; *Täydellinen tarjoilija* (*Ein perfekter Kellner*, 2014, suomentanut Olli Sarrivaara, 2016), kertomus miestarjoilijasta, jolla on täydellisyyttä tavoitteleva työkuri vuoristohotellissa toisen maailmansodan alla; *Sietämättömiä tilanteita* (*Unhaltbare Zustände*, 2019, suomentanut Olli Sarrivaara, 2020), kuvaus siitä, mihin kaikkeen on valmis ihminen, joka puolustaa reviiiriään äkillistä uhkatekijää vastaan. *Kaksoiselämää* on psykologisen tarkka, satiirin täyteinen, kuvaus Ranskan merkittävimmän kirjallisuuspalkinnon luoja, kirjailija, kustantaja Edmond de Goncourtin ja hänen veljensä, kirjailija Jules de Goncourtin elämästä Napoleon III:n ajan Pariisissa 1800-luvun loppupuolella. Veljekset elivät kuin kaksoiset – jakaen niin talonsa, ajatuksensa, työnsä kuin rakastajattarensa – ja tunsivat aikalaisia merkkihenkilöitä, kuten Gustave Flaubertin, Emile Zolan ja keisarin serkun, ja istuivat ravintoloissa ja kävivät näyttelyissä ja tallensivat kaiken kuulemansa kirjoittamaansa ja julkaisemaansa salaiseen päiväkirjaan. Samanaikaisesti veljesten sokeiden silmien alla heidän taloudenhoitajansa Rose Malingre vietti tuhoisasti rakastuneen naisen kaksoiselämää vuosikymmenien ajan. Kaiken paljastumisen jälkeen ja Jules de Goncourtin kuoleman jälkeen ja oman vanhuutensa koittaessa kypsyi Edmond de Goncourtin päätös jättää Ranskalle jotakin pysyvämpää kuin veljesten tuotanto ja Rosen tragediasta kertova, taloudenhoitajan mainetta puhdistava, veljesten kirjoittama romaani: testamentata omaisuutensa Académie Goncourt-säätiölle ja perustaa nimeään kantava, Ranskan tärkeimmäksi kasvava kirjallisuuspalkinto, jonka rahallinen arvo on kymmenen euroa, mutta merkitys saajalle jotakin muuta. Alain Claude Sulzer on luonut mestarillisen tutkielman tekijöistä, jotka taustoittavat vuodesta 1903 lähtien jaetun ainutlaatuisen kirjallisuuspalkinnon luoja taustahistoriaa, ja samalla veljesten elämän kuvauksen kautta vahvan aikalais-tulkinnan.

Alain Claude Sulzer
KAKSOISELÄMÄÄ

Suomentanut
Olli Sarrivaara

LURRA Editions

Teoksen suomentamista on tukenut:

schweizer kulturstiftung

prohelvetia

Chateaubriand-lainaus teoksesta *Muistoja haudan takaa*
(Faros, 2006). Suomentaneet Hanna Putsela, Paula Lohi ja
työryhmä

Alkuteos *Doppelleben*, Verlag Galiani Berlin

Copyright © 2022, Kiepenheuer & Witsch GmbH & Co.KG

LURRA Editions

www.lurraeditions.fi

Kansi ja taitto: Kim Söderström

Kansikuva: Adobe Firefly

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Ilmestynyt ensimmäisen kerran vuonna 2024.

ISBN: 978-952-7380-51-2

*Mielikuviutus on toden kuningatar ja mahdollinen
on yksi toden provinseista.*

Charles Baudelaire

*Yleisö rakastaa epätosia kirjoja: tämä romaani on
tosi romaani.*

Edmond ja Jules de Goncourt

1 Verinen tapaus, helmikuu 1869

He poistuivat kotoaan hieman ennen kello yhtätoista. Pélagie nyökkäsi lähtijöille ja tönäisi ovea kevyesti heidän jälkeensä. Se loksautti hiljaa lukkoon. Taloudenhoitajatar oli oppinut tekemään työnsä vähin äänin. Hänellä ei ollut tietoa, milloin miehet palaisivat kotiin.

Melu oli uhkaavaa. Jules säpsähti jokaista ääntä, jokaista huudahdusta, jokaista kolausta, olivatpa ne sitten kovia tai hiljaisia. Äänet aaltoilivat ajassa. Edellispäivänä kuullut äänet kohosivat menneisyydestä nykyhetkeen. Naapuruston koirat kävivät hänen hermoilleen. Leikkivät lapset olivat hänestä sietämättömiä. Lehtipuiden kahina häiritsi häntä. Samoin ikkunaluukkujen pauke. Varisten raakunta. Sammakoiden kurnutus. Ainoastaan hänen veljensä äänellä oli häneen rauhoittava vaikutus,

veljen, joka oli aina itse tyyneys. Sama koski myös Pélagieta, nainen ei metelöinyt koskaan.

Prinsessa Mathilde odotti heitä perinteiselle keskiviikkolounaalle Rue de Courcelles-kadulle, jonka varrella hän asui, mutta veljeksillä ei ollut tarvetta kiirehtiä. He ottaisivat vossikan lähellä kotiaan sijaitsevalta Quai de Passylta, perille saapuminen ei ollut minuutista kiinni puoleen eikä toiseen. Keisarin serkku ei ollut mitenkään erityinen täsmällisyyden vaalija. Prinsessan asteikossa ystävyys, lahjakkuus ja omaperäisyys sijoittuivat korkeammalle kuin sovinnaisten tapojen pilkuntarkka noudattaminen. Se luultavasti selitti hänen mieltymyksensä taiteilijoihin. Jos täsmällisyys oli kuninkaiden hyve, taiteilijoiden tunnusmerkki oli rento ja huoleton asenne.

Lämminvuorisiin, paksuihin talvipalttoisiin kääriytyneet veljekset etenivät kovin hitaasti hyytävässä puuskaisessa vastatuulella. Millä sanoilla piiskan lailla sivaltavia puhureita voisi kuvailla? Miten nimittää tuulta? Miten kylmyyttä? He kävivät nopeassa tahdissa läpi useita ilmauksia ja mahdollisia sanoja, heittelivät niitä ilmoille puolin ja toisin, tarkastelivat niitä, vertailivat, hylkäsivät, syynäsivät, sanoja ja ilmauk-

sia pyöriteltiin, laajennettiin, supistettiin ja tutkailtiin, suurin osa niistä osoittautui vajavaisiksi. Edmond ja Jules astelivat varoen peläten petollista mustaa jäätä paikoissa, joissa maa näytti hieman märeältä. Auringon sulattamat kohdat jäätyivät nopeasti jouduttuaan taas varjoon.

Jos joku sattui tarkkailemaan noita kahta supattelevaa miestä, jotka käsillään elehtien korostivat sanojaan, joita kukaan heitä lukuun ottamatta ei kuullut, hän varmaankin ajatteli heidän olevan juuri sitä, mitä he olivatkin, toisiaan tukevia ystäviä tai veljeksiä; veljeksiähän he, totta maar, olivatkin, mutta ennen kaikkea runoilijoita! Tutkijoita! Sanojen metsästäjiä! Etsijöitä ja löytäjiä, jotka todella ymmärsivät jokaisen suorimman, värikkäimmän, osuvimman ja oikeimman ilmauksen kiistämättömän arvon ja merkityksen, koski se sitten mitä tahansa asiaa, mitä tahansa mielenliikettä, mitä tahansa aihetta, lyhyesti sanottuna mitä tahansa näkyvän ja näkymättömän maailman ilmiötä. Yksi ainoa sana oli hyvin harvoin riittävä, kuvitteellisen paletin värejä sekoitettiin, kunnes löydettiin juuri se sävy, jota haettiin. Kymmenen minuutin kävelyn jälkeen he saapuivat aukiolle, jossa hevoset ajureineen odotti-

vat; paikalla oli neljä vossikkaa, heillä oli varaa mistä valita.

He nousivat jonossa ensimmäisenä oleviin vaunuihin, se tuntui heistä oikeudenmukaiselta pisimpään odottanutta ajuria kohtaan. Veljesten lähestyessä vaunujen eteen valjastetut kaksi nuorta ja levotonta hevosta kopsutteli kavioitaan ja nakkeli niskojaan. Jules säpsähti ja perääntyi pari askelta. Hevosten kuuma hengitys höyrysi hetken kylmässä ilmassa ennen kuin haihtui.

Kuskinpukilla istuvan ajurin kumartuessa heidän puoleensa tämän punainen nenä, jota kirjoi aina poskille saakka jatkuva koholla olevien sinertävien suonien verkosto, olisi saattanut kiinnittää heidän huomionsa; he kuitenkin jättivät nenän omaan arvoonsa, mutta myöhemmin he muistivat sen yhtä tarkasti kuin mies seisoi edelleen heidän edessään. Nenän päässä roikkui sitkeästi tippa kuin siihen jätynyt kastepisara, ja Edmond käänsi katseensa sivuun lievää kuvotusta tuntien. Jälkeenpäin he totesivat: ”Siihen kyytiin meidän ei olisi pitänyt nousta.” Viluinen juoppo – jälkiviisaus oli helppoa – josta he olivat pysytelleet sen verran etäällä, että eivät olleet haistaneet, miltä tämä lemahti, saisi heidät pian katumaan varoma-

tonta tarkkaavaisuuden herpaantumistaan. Heidän olisi pitänyt valita mitkä tahansa muut vaunut kuin ne, mutta he nousivat juuri niihin, ja paukauttaessaan vaunujen oven kiinni he sinetöivät kohtalonsa. Jules säpsähti ja loi Edmondiin synkän katseen, joka kuitenkin kirkastui Edmondin laskiessa vasemman kätensä rauhoittavasti veljensä polvelle.

Ajuri, josta he näkivät vain kapeat, koholla olevat hartiat ja muutamia ohenemaan päin olevia hiustupsuja, tarttui ohjaksiin – jolloin he näkivät myös tämän nyrkkiin puristetut kädet – ja sivalsi piiskallaan eläinten selkää. Malttamattomina liikkeelle lähtöä odottaneet hevoset ampaisivat eteenpäin.

He olivat tehneet matkaa hädin tuskin viitisen minuuttia, kun vaunujen kylki osui vastaan tuleviin vaunuihin. Se tapahtui täysin odottamatta. Törmäys oli raju.

Kolarin seurauksena Edmond ja Jules lennähtivät eteenpäin. Edmondin pää iskeytyi vaunujen etuikkunaa vasten. Lasi särkyi. Alituisesti varuillaan oleva Jules oli vaistomaisesti nostanut kätensä kasvojensa suojaksi ja säilyi vahingoittumattomana. Aina pahimpaan varautuminen koitui hänen pelastukseksi. Edmondin

pää oli jumissa lasinkappaleiden välissä kuin lasisten kaltereiden väliin puristuneena. Veri peitti kasvot saman tien. Kaulavaltimot näyttivät kuitenkin välttyneen vaurioilta.

Molempien vaunujen jököttäessä paikoillaan – hevosten nykimisestä ja tempomisesta huolimatta ne eivät liikkuneet, koska olivat juuttuneet kiinni toisiinsa – Jules yritti irrottaa veljensä päätä terävien lasinreunojen otteesta. Jokainen pienikin liike rikkoi ikkunaa entisestään.

”En näe mitään!” Edmond parahti pikeminkin hämmästyneenä kuin peloissaan. Olivatko hänen silmänsä vahingoittuneet? Huoli kasvoi poikamiesten mielessä. Sirpaleet kun olivat niin kovin pikkuruisia, jokainen niistä saattoi viedä Edmondilta näön, pienistä pienimmät olivat luultavasti vaarallisempia kuin isommat palaset.

Vetäen päätään taaksepäin äärimmäisen varovasti milli milliltä Edmondin onnistui lopulta vapauttaa itsensä, mutta jokaisen liikahduksen myötä uusia siruja tunkeutui hänen naarmuisiin kasvoihinsa, joissa jo ennestään törrottä niin rosoisia kuin hienonhienoja kimaltelevia lasinpalasia. Kädellä silmiään suojaten Edmond käänsi päänsä Julesin suuntaan.

Verinorot valuivat otsalta alas hänen nenänsä ja suunsa yli hänen tummalle parralleen. Jules ei osannut sanoa, kuinka vaarallisia vammat olivat. Arvion tekemiseen olisi tarvittu lääkärin ammattitaitoa.

”Edmond, näetkö minut?” Jules kysyi hätääntyneenä.

Silmät suljettuina Edmond hapuili nenäliinan käteensä ja painoi sen kasvoilleen. Se oli saman tien yltä päältä veressä.

”En näe mitään.”

”Rauhassa, rauhassa”, Jules kuiskasi.

”En näe yhtikäs mitään.”

Jules uskalsi hädin tuskin kysyä: ”Kävikö pahastikin?” Oliko Edmond sokeutunut, oli kysymys, jota Jules ei pystynyt esittämään.

Avatessaan vaunujen vasemmanpuoleisen oven Jules huomasi veriroiskeita sen ikkunassa. Ne valuivat hiljalleen lasia pitkin alas.

Edmond noudatti kuuliaisesti Julesin ohjeita, kun tämä auttoi veljensä ulos vauvuista.

”Täällä tarvitaan lääkäriä!”

Molemmat ajurit olivat keskittyneet karjumaan toisilleen, loukkaantunut matkustaja ei heitä huolettanut.

”Tuolla on apteekki”, Jules sanoi osoittaen kädellään katurakennuksen eteenpäin, vaikka tiesi, että veli ei nähnyt mitään.

”Nyt joutuin sinne! Siellä vammasi tutkitaan.”

”Et taida olla ihan terve, mutta kännissä olet ainakin, senkin rakinlöyhkä!” mylvi kolariin syytön ajuri. ”Eiköhän kutsuta poliisi paikalle!” huusi toinen vastaan.

”Nyt äkkiä apteekkiin”, hoputti Jules, otti veljensä käsikynkkään ja talutti tämän kadun yli kuin sokean ja sitten edelleen jalkakäytävää pitkin kohti apteekkia kiinnittämättä mitään huomiota siihen, mitä heidän ympärillään tapahtui.

Edmond näytti katolta pudonneelta työmieheltä. Mutta hän ei ollut pudonnut mistään ja pystyi kävelemään.

Ottaen huomioon menettämänsä suuren verimäärän hänen askeleensa oli hämmästyttävän vakaa.

He pääsivät liikkeeseen, ja nuori apteekkari kiiruhti heidän luokseen heidän tuskin ylitettyään kynnyksen. Julesilla oli mieheen täysi luotto huolimatta tämän vielä vähäisistä ikävuosista. Apteekkari kehotti Edmondia istuu-

Ranskan merkittävimmän kirjallisuuspalkinnon –
Goncourt-palkinnon – huimaava taustakertomus
Napoleon III:n ajan Pariisin loistossa ja kurjuudessa.

Ranskalaiset kirjailijaveljekset Edmond ja Jules de
Goncourt elivät 1800-luvun loppupuolella kuin kaksoiset
– jakaen talonsa, ajatuksensa, työnsä ja rakastajattarensa.

Veljesten silmien alla heidän taloudenhoitajansa
Rose Malingre vietti rakastuneen naisen itsetuhoisaa
kaksoiselämää vuosikymmenien ajan.

Kaiken paljastumisen ja veljen kuoleman jälkeen
kypsyi Edmond de Goncourtin päätös jättää maailmalle
jotakin pysyvämpää kuin heidän tuotantonsa ja Rosen
tragediasta kertova, veljesten kirjoittama romaani.

Alain Claude Sulzerin teos on mestarillinen kuvaus
tekijöistä, jotka taustoittavat yli 100 vuotta jaetun
kirjallisuuspalkinnon luojaan elämää. Romaani on
myös aikalaiskuvaus vailla vertaa.

”Teos on helmi uusien julkaisujen tulvassa.”
Elke Heidenreich, Der Spiegel

